

אמרתך חיייתי

פנינים ואמרות מעניינא דיומא

זמני השבת

בעיר בני ברק יצ"ו

הדלקת נרות: 6:55

שקיעה: 7:17

מוצאי שבת: 7:57

ר"ת: 8:30

מתורתם של ראשונים

רכינו היעב"ץ זיע"א

לרגל היא"צ - ל' ניסן תקל"ו

עוד מבחינת הרע ביראה. אפילו היא טובה ומעולה. נפסלת אם מתערב בתוכה יראה אחרת זולתה. ואין כונתי להרחיק השמירה מן הסכנה המצויה. ולהסתכן בנפשו בחנם להראות יראת שמים. שעליו נאמר הלא יראתך כסלתך. כי הוא הסכל המת בלא עתו (עיין מה שכתבתי לעיל בעלית האהבה פ"ו) ומתחייב בנפשו שכך כתוב ונשמרתם מאד לנפשותיכם. וכתוב אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש. (אף אם מיד כל חיה אדרשנו כי אפילו כלב וזאב עתידין ליתן את הדין עפ"ש. מכל מקום גם אתם הנקה לא תנקו. כשהכנסתם עצמכם בסכנה שלא לצורך). וכתוב צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם. וכתוב אשרי אדם מפחד תמיד וגו'.

אך כוונתי במקום שיש כבוד ה' וקדוש שמו וקיום תורתו. אז השמר והזהר מלהכניס בלבך שום יראה ואימה כמלא נימא. אלא צריך שתשחק ותלעוג לכל סכנה. ותהיה עז כנמר וגבור כארי לעשות אביך שבשמים. בלי שום מורא ופחד ורכות לבב. החלש יאמר גבור אני מזרע גבורי כח אמיצי לבב כמלאכי מרום. שכן נקראו ישראל עזין. ולא נתנה להם אש דת אלא בשביל שהם קשים. שנאמר מדעתי כי קשה אתה וגו'. ולא זכה שבט יהודה למלוכה אלא מפני שקפץ תחלה לים. כמ"ש רז"ל עה"פ שרי יהודה רגמתם וכתב היתה יהודה לקדשו. (ואין צריך לומר מאברהם אבינו ע"ה שנתנסה בעשר נסיונות ועמד בכולן כגבור עריץ. וזכה להקרא אוהב וירא אלקים). ופנחס זכה לבטרת שלום וכוונת עולם. תחת אשר קנא לאלקיו והערה למות נפשו. ואליהו ז"ל שקנא לה'. ומסר עצמו למיתה על קדוש שמו. לעמוד לבדו. נגד אחאב וחילו ועבדיו ושוריו נצבים על ידו. ושמונה מאות וחמישים נביאי הבעל והאשרה עומדים לנגדו. וזכה שלא טעם טעם מיתה. בריתו היתה אתו החיים והשלום. לפיכך צריך אדם האוהב נפשו. לקנות לו לב אמיץ. כארי יקום וכלביא יתנשא לכל דבר המלך ה' צבקות. ויבז בעיניו כל צער וכאב גופני. ולא ידך לבבו בשום אופן.

זאת היתה חטאת צדיקים גדולים שנכשלו לפעמים ממורך לבב. כענין צדקיהו המלך. שאמר רז"ל עליו שבו נסתכל הקב"ה. ולא החזיר העולם לתווה וכוהו מפני חטאי אנשי דורו. ורכות לבבו הכשילו לסרב מלקבל מאמר ירמיהו מפי ה'. להמסר ביד נבוכדנאצר. מפני שהיה ירא לנפשו מבושת וכלימה וצער גדול. כמו שאמר לו דואג אני

המשך בעמ' 3 <<<

"וכי לאכול מפריה הוא צריך?"

בגליון הקודם הרחבנו במסגרת זו אודות החילוק היסודי והעיקרי שבין ישראל לעמים, אשר בעוד כל האומות הן גשמיות ומטרתם ושאיתם היא רק לגשמיות, הרי שעם ישראל – העם הנבחר כל מטרתו ותכליתו היא רק להידבק בקודשא בריך הוא ושכינתו, ומכאן החילוק בין עם ישראל המקבל על עצמו את עול הגלות באהבה וסובל את כל הייסורים בדומיה בידעו כי כל אלו מזככים ומטהרים אותו ומקרבים אותו למטרתו הנצחית, ובין אומות העולם אשר ברגע שהם גולים מעל ארצם ואין להם פיסת ארץ משלהם הם נאבדים ונטמעים בין האומות האחרות.

כאשר בימים אלו מציינים שלטון הערב רב את יום אידם לרגל יסוד מדינת הכפירה והמרידה לפני שבעים ושבע שנים, מן הראוי להעמיק ולהתבונן בנקודה זו ובכך להתעלות ולהתרומם מעל הזרם העכור של הדעות הכוזבות המציף בימים אלו את מוחות ההמון הרחובי, ומכל עבר נשמעים דיבורים משל ישנו איזה צד של תועלת ורווח מקיומו של שלטון הערב רב רח"ל.

איתא במסכת סוטה (יד.): "דרש רבי שמלאי, מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאילו עשיתם".

כיצא בזה כל הגדולים והצדיקים שנתאוו והשתוקקו לעלות לארץ ישראל, ומהם שעלו אליה במסירות נפש וחיו בה חיי עוני ומחסור, עשו זאת בכדי לדור בארץ ש"ח"י נְשָׁמוֹת אֲוִיר אֶרֶץ" (כלשונו של רבינו יהודה הלוי בקינת "אלי ציון") ולא ממחשבות גשמיות על חיי רווחה או שלטון וכדומה.

ובאמת כל מהות הישוב היהודי באר"ק בשנים עברו היה מבוסס ומיוסד על היסוד של תורה ויראת שמים מתוך הדחק, על התעלות רוחנית עד אין קץ מתוך עוני, על חיי תכלית אמיתיים תחת העול הלוחץ של הגויים, כאשר בשביל צרכי הגוף המינמליים מסתפקים הם בכספי החלוקה שהגיעו מנדבותיהם של יהודים מכל רחבי העולם שחפצו להיות שותפים עם חיי הקדושה והטהרה בארץ הקדושה.

אם רק ננסה להעמיד מול הקדושה והטהרה של הישוב הישן באר"ק את חיי החולין והגשמיות שישור הציונים בפלטרין של מלך בכדי להשוות ביניהם, הרי שלכל מתבונן יהיו ההבדלים והמרחקים ברורים כרחוק מזרח ממערב וכגובה שמי השמים מעל הארץ, ושלא לדבר על הטומאות והתועבות הנעשות רח"ל עליהם הזהירה התורה הקדושה שהארץ תקיא את יושביה בעוונם.

רק אנשים שמימיהם לא התיישבו בדעתם בכדי להתבונן ולהבין מהו מטרתו של יהודי בעוה"ז ומהי תכליתו של עם ישראל בכללותו נוכל לשמוע את הדיבורים המופרכים שיש להודות ולהלל על "בנין הארץ" בידי הציונים עפ"ל, על איזה בנין מדובר! האם הם ריבו תורה ויראת שמים! האם הם הביאו יהודים להתקדם אפילו במשהו לכיוון תכליתם בעולמם! האם יש משהו שיוכל להצביע באצבע על משהו של רוחניות שהללו הביאו לעולם! לא ולא, הבנין המדובר הוא על מפעלי תעשייה וחנותיות עצעועים, או עצי תפוחים ושדות קישואים... וזאת במקרה הטוב, שכן במקרה הגרוע מדובר על מקומות טומאה ושפלות, תועבה ורשעות. האם לזאת בנין יקרא! או שמא הרס וחורבן!?

הבה ונתחזק בדעתנו ונשנן לעצמינו, כי ארץ גשמית והצלחה גשמית הם עניינם של גויי הארצות שהיום כאן ומחר אינם, אולם אנו בני עם סגולה שהש"ת בחר בנו לממלכת כהנים וגוי קדוש כל הגשמיות שבעולם אינה חשובה אצלנו אלא כאמצעי לחיים של דבקות בבורא יתברך, ואין לנו שום חפץ בארץ בכדי "לאכול מפריה ולשבוע מטובה" אלא רק להתקדם ולהתטהר בה ולקיים המצוות התלויות בה, ובראותנו את מפעלות הרשעים המתיימרים "להפריך את השממה" בחיים של חולין וחילוניות ובשומענו את הדיבורים של אלו ששומחים באותן פעולות גשמיות ורואים בהם תכלית כלשהי נבין עד כמה מוטעים וטועים הם ועד כמה עלינו להתפלל לבורא לגאולתן האמיתית של עמו ישראל.

ואדרבה לעומתם נקבל אנו על עצמנו את עול הגלות שמטרתה לזכננו מעוונותינו, ונתאבל ונקונן על שבעים ושבע שנות מרידה בהש"ת ובתורתו הקדושה, על גלות הדעת וטשטוש המוחות, על עלבונם של ישראל הכשרים, ובזכות זו נוושע במהרה בישועה קרובה ובגאולה שלימה בב"א.

להשתמש בכל המדות לעבודת

השי"ת

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וְיָרָא אֱלֹהֵיכֶם כְּבוֹד ה'.

ובתורת כהנים אותו יצה"ר תעבירו מלבבכם, וצ"ב. ונראה בהקדם ביאור על חטא שחטאו לפניך ביצר הרע, הלא כל חטא ביצה"ר. וי"ל דבמשנה (ברכות נד.) דרשו חז"ל בשני לבבך בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר, שגם עם היצה"ר יש מקום יצריך לעבוד ה', כמו קנאת סופרי' הוא קנאה של מצוה, גאווה - ויגבה לבו בדרכי ה', וכן כולם, וא"ש על חטא שחטאו לפניך ביצה"ר ולא השתמשו ביצה"ר לטוב, ובוה יבוארו גם ד' רש"י מתוך"כ למה אתה בוש לכך נבחרת, שאתה יודע להפך הכל לעבודת ה', כמו שאז עשית במסירת נפש עבור כבוד שמים וטובת ישראל כידוע, ע"כ לכך נבחרת, ומובן "אותו יצה"ר" השתמשות לרע זאת תעבירו, לא כן הנוגע להשתמשות בו לטוב.

(טל השמים)

הקרבת הוא מלחמה נגד המסטינים

קרב אל המזבח

ובירושל' ברכות פ"ד וכ"ה בב"ר פמ"ט, זה שהוא עובר לפני התיבה אין אומרים לו בא ועשה אלא בא וקרב. ופי' מלשון מלחמה נגד המסטינים, ומוזה נקרא בכלל שם קרבן מלשון קרב ומלחמה וזמיר עריצים, וכמו שאמרו חז"ל על עבודת התפלה בחריב ובקשתי בצלותי ובעותי ע"ש בהר"ד, וכן פי' כאן קרב אל המזבח, ואין הצווי מיוחד לאהרן לבדו אלא גם לדורות.

(העמק דבר)

בזמן שמנהיגי ישראל מתוקנים כל העם מתוקנים

זכר פנח ופנח

כפרתו של אהרן כפולה, אחת כנגד מה שחטא הוא, שנית מה שהחטיא גם את העם כמ"ש כי הבאת עליו חטאה גדולה. אבל בכפרת העם לא נאמר כ"א וכפר בעדם כי המה תלוי בו והוא לא תלוי בהם. ועוד, שכפרת אהרן הוא בעצם כפרת העם, כי בזמן שמנהיגי ישראל מתוקנים אז כל העם מתוקנים וקלוקלם הוא אשמת העם כמ"ש (ויקרא ד ג) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. כי שגגת תלמוד עולה זדון ובזמן שהוא חוטא גם בשגגה אז שגגתו סבה לאשמת העם שיאשמו גם במזיד ע"כ כפרתו הוא כפרת כל העם.

ד"א ובעד העם. קאי על קרבן העם, ומה שזכרו כאן אצל כפרתו, לומר לך שכפרת אהרן תלויה בכפרת העם שאם יתכפר העם אז גם לך יש כפרה, אמנם אם לא יתכפר העם אז גם לך אין כפרה ותקנה, כי כל המחטיא את הרבים חטא הרבים תלוי בו ואין מספיקים בידו לעשות תשובה כדי שלא יהיה הרב בג"ע ותלמידו בגיהנם, לפיכך אין לו כפרה כ"א

בתנאי זה שיכפר גם בעד העם אשר החטיא.

(כלי יקר)

פנחס תיקן חטאם של נדב ואביהוא

וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אִשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם.

נראה דמהאי טעמא זכה פנחס לתרין נשמתין נדב ואביהוא כדאיתא בזוהר כדעל פנחס בין כמה אוכלוסין פרחא נשמתיה מיניה ותרין נשמתין דהוו ערטילאן בלא דוכתא אתכלילו בה ואתקריבו בחדא ואתהדרא נשמתיה כו', לפי שהוא תיקן חטאן של נדב ואביהוא למ"ד שמתו על שהורו הלכה בפני משה רבן, ופנחס לא עשה כן אף על גב דהלכה זו דהבועל כותית נתעלמה אפילו ממשה אפילו הכי לא רצה לעשות מעשה מעצמו בלא רשותו של משה וא"ל למדנתי ברדתך מהר סיני וכו' עד שנתן לו רשות וא"ל קריינא דאיתגרא כו'.

ופשטא דקרא משמע שחטאו באש מה שהקריבו אש זרה אשר לא צוה אותם ובוה פגמו האש אשר ירד מן השמים שנא' ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח וגו' וירא כל העם וירגו ויפלו על פניהם, לכך אתא פנחס ותיקן החטא ההוא, דפנחס היינו אליהו, וגבי אליהו כתיב והיה האלקים אשר יענה באש וגו' וכתבי ותפול אש ה' ותאכל את העולה וגו' וירא כל העם ויפלו על פניהם, וידוע כי טעם סוד הגלגול הוא כדי שיתקן האדם מה שחטא כבד.

(תורת חיים, סנהדרין פב.)

שלא יתענג אם רוצה לזכות להורות את בני ישראל

וַיֹּאמֶר אֵל תִּשְׁתֶּה וְגו' וְלִהְיוֹת אֶת פְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵי הַחֲקִים.

בביצה ד' רב לא רצה להורות ביו"ט לאחר הסעודה דשכור אסור להורות ולמד כן מפסוק זה. ויש לרמוז עוד מה שהביא תוס' במס' כתובות דף ק"ד בד"ה לא נהנתי והוא בתנא דבי אליהו עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה במעיך התפלל שאל יכנסו מעדנים לתוך מעיך, והנה יין ושכר נשתה לתענוג כעין הכתוב הוי גבורים לשתות יין, ולזה אמר יין ושכר אל תשת אם תרצה לזכות להורות את בני ישראל.

(בהיות הבקר מהגר"ש בראך מקאשוי)

הקב"ה אוהב השפלות והתמדות ושווא האכזריות

וְאֵת אֱלֹהֵי תִשְׁקֹצוּ מִן הָעוֹף וְגו'.

ועוד יש לתת טעם באיסור העופות, כי לפי שהקב"ה בוחר הטוב ואוהב השפלות וכל שאר המדות הטובות, ושווא האכזריות וכל שאר המדות הרעות, לכך בחר בקרבנו בבריות השפלות והתמדות, ומאותן שהוא יתעלה בחר בהן לקרבן צוה את ישראל שיהיה מאכלם מהן, וכשם שהוא יתברך מרחיק העופות הטמאים לצורך קרבן כן מרחיק אותם לצורך מאכלם של ישראל, וכל זה ללמדנו שהוא יתעלה שווא מדת הרע

והאכזריות, ואוהב מדת הטוב והשפלות והתמדות.

ומטעם זה ימשלו הנביאים את הרשעים ובעלי הטבע האכזרי לעופות טמאים דורסים, הוא שכתוב (ירמיה) הנה כנשר יעלה וידאה ויפרוש כנפיו על בצרה, וכתוב (פר' כי תבא) ישא ה' עליך גוי מרחוק מקצה הארץ כאשר ידאה הנשר, וכן ימשילום עוד לבהמות וחיות דורסות, הוא שכתוב (ירמיה) על כן הכם אריה מיער זאב ערבות ישדדם נמר שוקד על עריהם, והזכיר דוד המלך ע"ה מלמעלה כפירים נתון ה' (תהלים נח, ז), נפשי בתוך לבאים אשכבה (שם נז, ה). וימשילו הצדיקים בעלי המדות הטובות אוהבי השלום והתמימות לבהמות תמות ולעופות תמימים, הוא שכתוב (ישעיה) ורעו כבשים כדברים, וכתוב (מלאכי) ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק, וכתוב (הושע) יחרדו כצפור ממצרים וכיונה מארץ אשור, וכתוב (ישעיה) וכיונים אל ארובותיהם.

(רבו בחיי)

שתהיה היניקה רק מסטרא דקדושה

וַיִּבֶן הַחִיָּה הַנֶּאֱכָלֶת וַיִּבֶן הַחִיָּה אֲשֶׁר לֹא תֹאכֵל.

כבר בארנו במ"א בענין מעלת השפע אם היא ממקום קדוש וטהור. לא כן אם היא באה מסטרא אחרא ח"ו הוא מטמטם את לבו של אדם. וז"ש ביוסף ח'י' רעה אכלתהו טרופ טורף יוסף, פי' שהי' דואג על השפע של מצרים שהיה בחי' ח'י' רעה שלא יהנה יוסף ממנו, אך מה עשה הקדוש ברוך הוא, ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף, שהברכה הי' שורה למען יוסף לבל יהי' לו יניקה מסט"א משפע של מצרים רק מסטרא דקדושה. וזה ג"כ הנאמר כאן להבדיל בין הטמא ובין הטהור וגו' ובין החיה הנאכלת ובין החיה היא השפע מסט"א אשר לא תאכל שצריך שמירה מזה כנ"ל.

(תפארת שלמה)

לחידודא •

איך יתכן אדם שאכל אכילה וחייב משום שתיה?

תשובות והערות ניתן לשלוח בפאקס או להשאיר הודעה בתא קולי כמפורט בעמוד 4

תשובה לשאלה משבוע שעבר:

איך יתכן אופן שאם בלע מצה יצא ואם לעם לא יצא?

כתב השו"ע (סי' תע"ה סעי' ג'): בלע מצה יצא, אבל אם בלע מרור לא יצא, דטעם מרור בעיני וליכא. ואפילו אם בלע מצה ומרור כאחד, ידי מצה יצא, ידי מרור לא יצא.

וכתב המשגיב (ס"ק ל"א): ולא אמרין דמבטל ליה המרור למצה, דלא שייך ביטול אלא כשלוססן ומתערבין ביחד אבל בזה שלא לעסן כל חד וחד לחודיה קאי.

הרי שאם היה לועס המצה והמרור לא היה יוצא, וכיון שבלען בלא לעיסה יצא.

את היהודים וגו' יתנו אותי בידם והתעללו בי.

וזה היה עון יוחנן בן קרח ושאר שרי החיילים. הממאנים לשמוע אל ירמיהו להשאיר בארץ ישראל ולא יראו את הכשדים. אחר שבאמת היו יראים את ה'. כנראה מיושר לבבם ואמונתם בה' מתחלה. שהסכימו לבקש דבר ה' להורותם הדרך ללכו בה. רק מחמת אימת מות שנפלה עליהם מפני הכשדים. לא בטחו בדברי ירמיהו. והשיאם רכות לבבם לחשוב ירמיהו כמשקר. ולחשווד ברוך בן נריה תלמידו בשונא ומסית לאבדם ולהשמידם. כל כך גבר עליהם הפחד להעבירם על דעתם ועל דעת קונם. אע"פ שהיו אנשים צדיקים. ונפלו במה שברחו ממנו. כמ"ש והיתה החרב אשר אתם יראים ממנה. שם תשיג אתכם.

וכן אל יפול לב אדם עליו בראותו דברים זרים לטבע נפלאות ודוגמת נסים. נעשים לפעמים על ידי מסיתים ומדיחים ואפיקורסים. כמו שאמר הכתוב כי יקום בקרבך נביא וגו' ונתן אליך אות או מופת. ובא האות והמופת. אל תפנה אל המעשים המתמיהים ההם. ואל יחלש לבך באמונתך מחמתם ח"ו. ככתוב אחרי ה' אלקיכם תלכו ואותו תיראו וגו' ולא יכנס בלבבך מורא וזולתו. ואינך צריך לחקור ולחפש איך ומה נעשו אותן הדברים המבהילים. אם בכשוף ובלהט או בתחבולות אחיות עינים והדומה. אלא אפילו אם ברור לך הדבר שנעשה בדמות נס נקי מכל חשד ערמה. מכל מקום אל יפוג לבך ולא יסוג אחור. ואל תשגיח בכל האותות והמופתים. שיעשו מסיתים ומפתים. להניא לבבך מדרך תורתך ואמונתך המאומתים (במופתים חותכים אשר נרשמו על לוח לבך אתה הראת לדעת במוסד חמישי ופנה ששית מאוצר הטוב) אשר באת עמהם בברית ואסרוך בעבותות, וקשרוך בחבלים כל ינתקו באש ובמים ובצוק העתים. אפילו יצאו כוכבים ממסילותם. ומזלות בלי עתם. לא יוכלו להתיר קשרי עבותות האהבה שבינך ובין אלקיך. כמו שאמר חז"ל אפילו אם מעמיד נביא חמה באמצע הרקיע כיהושע בן נון. אל תשמע לו לעבוד עבודה זרה (ולא עוד אלא אפילו אם הרבית לפשוט וכשלת וכשל גם נביא עמך ויאמר לך מפי הגבורה לך עבוד עבודה זרה. כמו שאמר ירמיהו לנשים המקטרות. הקים הקימנה את נדריכם. כמ"ש יחזקאל איש גלוליו לכו עבדו. אל תשמע ואל תאבה. ואפי' שמעת בת קול כמ"ש לאחר שובו בנים שובבים חוץ מאחר. לשוב אל תאחר. ולא תחוש. היה עז פנים כברזל ועשה לך לב נחוש. ושוב אל אלקיך מהר חוש. ועל זה המליצו הקדמונים. כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה. חוץ מצא. בזה האופן תמצא מקום לעבור על ציוויי של נביא אמת מפי ה' או אפילו לבטל אות אחת מן התורה, שכן כתוב כי מנסה ה' אלקיכם אתכם וגו', לפיכך ודאי מסייעין לפעמים מן השמים להצליח מעשה שטן. לנסות בו לבות הישרים והתמימים. לידע ולהודיע צדקתם ותמימותם בעולם. ולא זו בלבד בעבודה זרה ונביא שקר. אלא אפילו בנסים

גמורים הנעשים על ידי חכם וחסיד מחכמי התורה הקדושים. העוסקים בבנינו של עולם וכל מעשיהם לקיום וחיווך הדת. לא השגיחו רז"ל. לבטל בשביל כך אפילו דבר קל מהסכמת הרבים. בביאור חלק קטן ממצוה בעלמא. שאין לה מבוא בעניני האמונה ושרשי הדת. ואינו רק סעיף דק וקלוש מאד ודקדוק בדיני טומאה וטהרה (אף על פי שיהא לחומרא. כענין מחלוקותו של עקיבא בן מהללאל עיין שאילת יעב"ץ סימן קל"א) עם כל זה לא הועילו כל האותות הגדולים שהראה רבי אליעזר הגדול (שהכריע כל תלמידי רבן יוחנן בן זכאי) מאומה להכריח הרבים החולקים לחזור בהם מדעתם.

מכאן אתה דן קל וחומר לדברים הנוגעים בעיקרי האמונה ויסודי התורה התחזק אל תרף. ולבבך לא יחרף. לא יירך מבעל הנס ולא מבעל השם. ולא מבעל החלום. ולא אפילו ממלאך או ממלך. לא תירא ולא תחת (בדבר הנוגע לכבוד שמים. אבל במה שאינו מתנגד לרצון שמים אתה מוזהר לירא גם ממנו כמורא שמים. שכן הוקש בכתוב. ירא את ה' בני ומלך. וכדרך שענו חנניה מישאל ועזריה לנבוכדנאצר) ועל זה נאמר בתורה בנביא שקר לא תגור ממנו. ונצטוו יהושע אל תירא ואל תחת. וכן בכל העוסקים במלחמות מצוה. נאמר אל ירך לבבכם אל תיראו. ואומר אל תירא כי עמך אני אל תשתע כי אני אלקיך וגו' ואמר אל תירא תולעת יעקב וגו' ואמר מי את ותיראי מאנוש ימות וגו' ותשכח ה' וגו' ותפחד תמיד מפני חמת המציק וגו'. ואיה חמת המציק וגו' שאין גורם מורא הרעים אלא החטא. ואמר רחמי מעושק כי לא תירא וגו' ואמר הן גור יגור אפס מאותי. כי מוראו של השי"ת באמת מבריה כל מורא זולתו.

...וכן לא יחלוק אדם כבוד לגדול ותקיף. במקום שיש חילול השם אין החנוני מקיף. ולאפרושי מאיסורא אין חולקין כבוד לרב ולא תירא מחכמה ועושר וזקנה (אחר שידעת גבולי התוכחה וגדרה. כאשר יתבארו במקומם בעז"ה) וכל שכן שלא תתיירא ולא תתבייש מפני המלגלגים כי זה דרכם כסל (הבוטחים על חילם. ושמים זהב כסלם) מן אז לא חדלו מלעיגים ומלעיבים גם במלאכי אלקים. עד אשר הומק לשונם בפיהם זכרם נעקר. סוף סוף שפת אמת תעמוד לעד ועד ארגיעה לשון שקר. וקל וחומר שאין לירא ולשתוק ולהשים יד לפה. במקום שיש חילול השם גדול וחשש להבת אש דת ירפה. שארית חמות תחגור חרבך על ירך גבור הפץ עברות האף תספה. לא תחמול ולא תכסה ביום נקם. ועל כותבי פלסתר לא תהא פסכתך כופה. ואף על פי שיראו בעצמן סימני טהרה כסף סיגים על חרס מצופה. כמעשה אותן הכתיבות ספר. מירס וחבורי עצבים מכתיבי עמל של הכת האורורה המתיחסת לש"ץ הסמל. הרודפים את ישראל בכתיותם וחבוריהם המטמאים גוף וגפש. עם שתראה בתוכם דבש המוסר ונופת שפת חלקות. בלב ולב ידברו בהתעוררות גדול בתוכחה. ביראה חרדה ואנחה.

כמעשה תעתועים של הספר החדש שזכרנו בסוף עליה הקודמת.

אל תאמן בם. כי שבע תועבות בלבם. ורוח עושים מסך בקרבם. וכך דרכן של מספרי לשון הרע לערב בתוכו אמת. וכך ענשו של בדאי שאפילו כשאומר אמת אין שומעין לו. וכדרך שאמרו בקלה ממנו. ובחכם כשר שבכשרים. התחיל הוא אוסר והן מתירין. כי היכי דלא נגררו בתריה. על אחת כמה וכמה שכן צריך לנהוג עם אלו המסיתים ומדיחים המפתים את השוטים. מעוטי מדע חסרי שכל ריקי מוח רכי לבב. בדברי מוסרים ובעניני תוכחה ויראה וברמזי קבלה. שלא להטות אוזן אליהם משוב רע. ונענש רבי אליעזר, נתפש למינות על ששמע דבר אחד של תורה ממין והתנהו, וכל ספריהם וכתביהם צריך לשורפם עם אוכרותיהם. כמו שאמר רבי טרפון שאפילו אדם רודף אחריו להרגו ונחש רץ אחריו להכישו. נכנס לבית עבודה זרה. ואין נכנס לבתיהם של אלו. וכל שכן שלא לקרות לעיין בדבריהם, כי רעות במגורם, בקרבם ישימו ארבע מתחת למדם הסתירו חרבם. תבוא בלבם. פרשו רשת ליד מעגל לירות כמו אופל האנשים ההולכים לתומם. לצודם בחרמם לאבדם ולהומם. מן ההתר יבואו אל האסור לפרוק עול תורה להניחו על קרן הצב"י שבור. ולכתוב על קרן השור ועג"ל חדש. אין להם חלק באלקי ישראל.

ודוא אני כי קרבו הימים אשר אין בהם חפץ שיעד דניאל. ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו. ואם כבר פתאים עברו ונענשו כשלו ונפלו. היו לשמה לשמצה בקמיהם כרובם כלו בעשן כלו. אך לא ספו תמו. מקצתם נשאר שרשים רעים שלא נגממו. והיה במחשך מעשיהם יומם תתמו. על עם ה' סוד יערימו. להפך המלכות למינות ובית ועד לזנות התחכמו. ויש לחוש פן ח"ו עם הארץ עיניהם יעלימו. ביחוד אחר שבעוונותינו הרבים כל ח"י קללות שקלל ישעיה הנביא ועל כולם המכה אשר לא כתובה זו ההפלאה יחד נתקיימו. וכן נבואת הושע רבו מבלי הדעת עמי נדמו.

וחתם דניאל עוד. יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים והרשיעו רשעים. ולא יבינו כל רשעים. והמשכילים יבינו. לכן העידותי בך היום שתהיה מן משכילי עם אשר יבינו לרבים שיעמדו על עמדם. ולא ירפו ידם. בל ימירו את כבודם. כי קרובה ישועת ה' לבוא וצדקתו להגלות לעיני כל אדם. ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש גבור חיל חזק ואמץ אל תירא ואל תחת ולא תהא נרדם. חפץ ה' בידך יצלה. ותשבר כעץ עולה. שמדא עבידא דבטלה. ועשוין בעלי זרוע לפול. ואם אין איש מתחזק עמך כל שכן ששכר כפול. וקורא לך גודר פרץ משוכב נתיבות. להשיב לב בנים על אבות. אכן צריך לזה ולכיוצא בו חכמה, ועל זה אמר הוי ערום ביראה, ובתחבולות תעשה לך מלחמה.

(מגדל עז, עליית היראה גנוז כ"ג)

שקר וכחש!

הציונים בידעם כי הצבור התרגל בסבלנות והבלגה שגילו רבנו והגרי"ח כלפי הרב קוק במשך שלשה חדשים, לא בושו לפרסם כי הללו מסכימים לפעולותיו, אולם מיד אחרי פרסום ההודעה הכוזבת, שלחו רבנו והגרי"ח אחרי איש ביתם רבי שמואל ענדא וצווהו לפרסם על אתר הכחשה בשמם, וזה לשון המכתב:

"הכחשה ומחאה

מאת ראשי הרבנים די בירושלם ויהודא תוב"א

נצטיית מאת הגאונים הרי"י דיסקין והרי"ח זאנענפעלד שליט"א להכחיש בשמם את הידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" גליון קמ"ט כי הם הסכימו ליסוד "בית משפט עליון דתי כללי" בנשיאות הרב קוק, ולפרסם כי הם לא קבלו שום ידיעה מהרב קוק בנוגע לבית משפט דתי עליון ואילו היה מודיעם מזה בודאי שהיו מתנגדים נגד גמור ליסוד הדבר, בהיותו דבר הנוטה יותר לחוקי העמים, ומתנגד לדין תורה"ק, כי עפ"י דין תורתנו אין לנו אלא ב"ד אחד ואיננה יודעת מב"ד עליון ותחתון, הם רק קבלו מכתב חתום מהרב קוק בבקשה להתייחס באהבה למפעלו, בתוספת ביאור בע"פ ע"י שליחו שכוונתו ליסוד ועד רבנים לבד.

וגם ע"ז כמו על יתר פעולותיו לא נתנו לו שום הסכמה והבעת אמון.

שמואל ענדא"

מלחמת קודש!

עוד נסיון אחד נעשה אז ע"י הגרי"ח, הוא שיגר לאותו רב שליח מיוחד, ובקשהו שיחזור בו, ("עמודא דנהורא" עמ' נ"ב). אך הלה השיב את פני השליח ריקם, וכאמור השתלשלו אח"כ העניינים במהירות.

תוך ימים אחדים קבל אותו רב את כתב הרבנות, וירושלים סערה באש קודש, ההבלגה שגילו חרדי ירושלים במשך תקופה ארוכה יחסית לגבי הענין החמור, הגיעה לקיצה וההתנגדות פרצה בכל עודה.

[במאמר המוסגר יש לציין כי ישנם כאלו המנסים לתאר את אותו רב כאיש שלום ואהבה ואילו את רבותינו העומדים נגדו בפרץ כמעוררי מחלוקת. המעניין היטב בקורות התקופה יראה כי ההיפך הוא הנכון, רבנו יחד עם מרן הגרי"ח זאנענפעלד

זצוק"ל ראו מראש את הלהבה הנכונה להתפרץ ופנו בתחנונים לאותו רב לבל יבוא לירושלם, כמו כן בכל שלב ניסו למנוע את התבערה בדרכי נועם, אלא שאותו רב לא חפץ בשלום כלל, ולמען מטרתו הקלוקלת עורר בידעין את הסערה במלוא עוזה].

הכדור הראשון שנזרק למערכה זו היה הקונטרס "קול מהיכל" שנערך ע"י חברת "אגודת הקודש" שחבריה היו רוב גדולי חכמי ורבני הישיבות, בקונטרס הוקעו נמרצות תעלוליו של אותו רב, והוכח קבל עם תככי שיטתו החדשנית שבאה לידי ביטוי בספריו ובמאמריו הרבה שנים לפני כן, לקונטרס צורף גם "כתב ביטול כתר הרבנות" בחתימת גדולי הלומדים בירושלים, מחאה נמרצת על קבלת התמנות שלא ברצון הצבור שהקדמונים אסרו באיסור חמור (עיין מקורות בספר מרא דארעא ישראל), ודעת כמה גדולי ישראל על הרב החדש בירושלים.

כחדשיים לאחר מכן גם הופיעו הדברים בהרחבה בקונטרס מיוחד בשם "אמת מארץ תצמח".

סערה מיוחדת שעוררה את זעמם של אנשי אותו רב, גרם קונטרסו של הגה"צ רבי עקיבא פרוש בשנת תרפ"א, בשם "קול השופר", רבי עקיבא רמז את שמו בשם הקונטרס "שופר" אותיות "פרוש" וגם התחילו במאמר חז"ל "אמר רבי עקיבא". רבי עקיבא הדפיס את איסורם של גדולי ישראל על ספרי אותו רב, וכמו כן ציטט דוגמאות רבות מספריו בעניינים שונים בהם סטה מדרך ישראל המקובלת, וכמעט אותן הדברים הופיעו גם אח"כ בקונטרס "קול גדול".

במשך השנים אח"כ גם נתפרסמו מכתביהם של גדולי הדור בחו"ל ביניהם הגאונים רבי יוסף ראזין, רבי שאול בראך, רבי אליעזר דוד גרינוואלד, רי"ל בלאך מטעלו, אשר הצטרפו לגדולי א"י בהוקעה ואיסור על הספרים. (ראה בספר מרא דארעא ישראל בנספחות).

היו אלו פעולותיהם של חרדי ירושלים וגדולי חכמי ישיבותיה שרבנו יחד עם מרן הגרי"ח זאנענפעלד אמנם כוונו את דרכיהם, אך יחד עם זאת עמלו לשכך את האש אשר ללהב יצאה, שלא תחרוג מעבר לכל גבול.

אולם לא כן עשה אותו רב וההולכים בעקבותיו, הללו היו נכנעים לציונים באופן נפשי, ומשועבדים להבטחתם לכונן דמות חדשה לירושלים ורבנותה, וכלשונו של אותו רב בעצמו: "לא תהיה הרבנות לפי ערך הבהמות והעופות הקדירות והכפות וכל צרכי

החיים הקטנים ושקועה בהבלי שווא ובדמיונות כוזבים", אותה דמות רבנות לאומית ההולכת עם הזמן ולא שטה בקנאות ובריתחא דאורייתא כנגד הזרם, עמד עתה הלה לכונן בעיר הקודש בכל מחיר, ועל ידו עזרו צוות מעולה של פורקי עול, פרשה רדפה פרשה, יהדות התורה בעיר הקודש נעשתה שסועה קרועה, ורחובות ירושלים נהפכו לשדה קרב, חרדי ירושלים שומרי האמונים נכדיהם של שומרי החומות בעיר הקודש כנגד המתפרצים הראשונים עם התכוננות הישוב, לא הסכימו לוותר וללכת שולל בנוגע לעקרונות ביסודות קדושת ישראל.

אסיפת הנבחרים

בימים הקודרים של החורף הירושלמי בשנת תר"פ התחילו הציונים עוסקים בהכנות לאסיפה המייסדת של "אסיפת הנבחרים" - כנסת ישראל" שעמדה להתכנס בקיץ תר"פ, ופעולת הציונים שעמדו להשוות באסיפה זו איש ואשה חרדים וחילונים, העלתה בעיה הלכתית חדשה על פרקה של היהדות החרדית, כאמור התאספו אז כל גדולי התורה שבא"י ואסרו את ההשתתפות בבחירות באיסור חמור.

אך גם כאן נתגלתה הפכפכותו של אותו רב, בתחילה כאשר נשאל על כך השיב בתשובה כללית לאיסור גמור, וכן הוחלט גם באסיפת הרבנים ביום כ"ו ניסן תר"פ שהתקיימה בראשותו, אולם בהודעה לציבור מיד אחרי אסיפה זו פורסם שהרב קוק מחייב את הבחירות ל"אסיפת הנבחרים" ועוד מצוה יש בכך. לענין השתתפות הנשים מצא רעיון ושמו "קלפי כשרה" כלומר קלפיות מיוחדות לגברים, בקלפיות אלו נפרש וילון שהפריד בין אנשים ונשים וכל אחד שהצהיר כי אשתו אינה בוחרת מטעמי דת נחשב קולו לשתיים. והדבר רב הרושם סימא עיני רבים, ובמודעה המיוחדת שלו שנתפרסמה כצו זירוז להשתתפות בבחירות כבר עבר במהירות מדהימה לקצה האחרון.

מן הענין לציין שברוב הקלפיות גם לא יצאה לפועל ההפרדה, והוילו לא היה משמש כלום, אך בין כך ובין כך היתה פעולה זו תקיעת סכין בגבה של היהדות החרדית בא"י, שהיתה אז בשיא מאבקה על קדושת ירושלים וארץ ישראל כולה, ושבו התגברה הסערה בעיר הקודש.

(דברי ימי היהדות החרדית בירושלם מתוך הספר "מרא דארעא ישראל")

הנצחות

לתרומות והנצחות: 053-314-7090

נתרם לזכות
אביעזרי ועליג בן מרים טובה
שיחי'
שייצא במהרה מאפילה לאור גדול

לעילוי נשמת
הגה"צ רבי יעקב ב"ר אליעזר
שטיינהרט זצ"ל
נלב"ע ב' אייר תשע"ט

לעילוי נשמת
כ"ק הגה"צ רבי משה
בהגה"ק רבי יעקב
האלבערשטאם זצוק"ל
חבר ביד"צ העדה החרדית
לרגל יומ"ד כ"ח ניסן תשס"ו

לעילוי נשמת
כ"ק אדמו"ר רבי משה
בהגה"ק רבי חיים צבי
טייטלבוים זצוק"ל
ה"ברך משה" מסאטמאר
לרגל יומ"ד - כ"ו ניסן תשס"ו